

Storsmugglare fast i Dalarö 1931

De två ståtliga herrar, som här påpassligt fångats mitt i steget av fotografen är varandras förutsättningar:

tullaren och storsmugglaren. Den fryntlige men barske mannen till höger är förste kustvakten vid Dalarö kustpostering, Karl Georg Olsson, Dalarö-Olle i folkmun. Det var han som hade till vana att i tullens "sagoböcker" (vaktböckerna) skriva patrulleringsrapport i förväg med motivering att om det inträffade något som avvek från det redan skrivna, så fanns det ingen tid att rapportera eftersom det då gällde att handla istället. Här har tydligen en sådan situation infunnit sig. Dalarö-Olle beledsagar nämligen storsmugglaren Algoth Niska. Han har just gripits och skall överlämnas till polisen.

Niska utlämnades sedermera till Finland där han fick sona sina brott i fängelset.

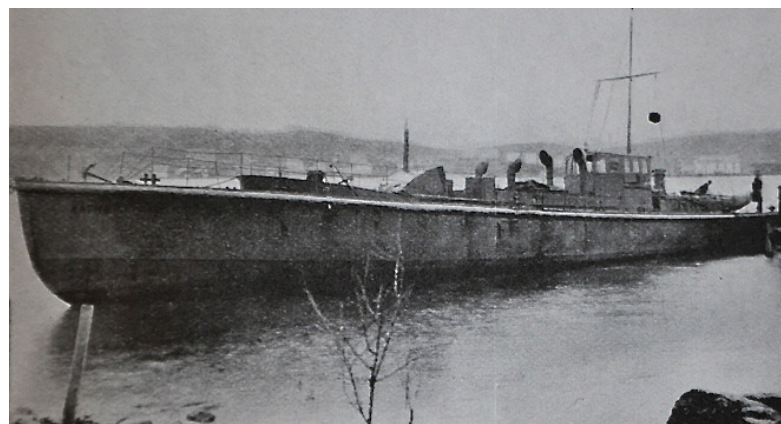
Citat ur Tullverkets skrift "Tullarnas 1900-tal".

Bild nr
3986

Tid
1931

Kategori / Plats
Persongalleriet

Motiv
Smugglarkungen Algoth Niska

En av de snabba smuggelbåtarna han ägde.
Båten har här gått på grund och bordas av tullen.

Svensk motbok, trädde i kraft 1919 och avskaffades 1955

Bildanalysen omfattar 4 sidor

I boken Mina äventyr utgiven av Söderström och Co finns hela berättelsen om A. Niska.
ISBN 978-951-52-3203-8

Han gjorde även karriär som fotbollsspelare men är mest känd från de år han ägnade sig åt smuggling

Beslagtagnen smuggelsprit lastas vid Stadsgården i Stockholm.

Algoth Niska, 1888-1954, var under förbudstiden en legendarisk spritsmugglare. Han smugglade i stor skala sprit inom hela Östersjöområdet. Han gäckade ständigt tullen med sina snabbgående båtar och sin fräckhet.

På sidan 3 och 4 finns en kortfattade berättelse om smugglarkungen

Äventyraren Algoth Niska

På Stockholms Stadion jublar tusentals finländare när den reslige vänsteryttern rundar italienska högerbacken och trycker in ledningsmålet till Finland. Segerrusiga finländare vrålar, Agi, Agi, Agi. Det är år 1912, OS i Stockholm och match i kvartsfinalen mellan Finland och Italien. Det är Algoth Niska som gör målet. Men det är inte som fotbollsspelare Niska skall bli (ö) känd utan som spritsmugglare i den finska och svenska skärgården. Här byggde han upp ett imperium på sprithandel. På 1920 talet rådde det spritförbud i Finland och i Sverige var det ransonering. Han blev också hjälte hos de judar han smugglade ut ur nazityskland på 1930 talet.

Algoth Niska föddes i Viborg av svensktalande föräldrar. Fadern var sjökapten och lärare vid navigationsskolan. Han följde i sin faders spår och gick till sjöss 1908. Det var ytterst nära att historien om Niska slutat här. Skeppet råkade i sjönöd och nio av hans skeppskamrater spolades överbord och omkom. Han var yngst av fyra syskon vilka blev berömda inom konst och teatervärlden, den mest berömde var operettstjärnan Adolf Niska. Algoth läste till styrman och trots att han skulle komma att kallas "kapten Niska" så blev han aldrig sjökapten. Andra intressen tog över – spritsmuggling. Otroligt nog så kommer han också att representera Finlands nations – elva i fotboll. Han vinner också finska mästerskapen med Unitas år 1908.

Niska ansåg att spritförbudet och ransoneringen som rådde var ett svek mot folket. Han ville ge skärgårdsbefolkningen en ljusare tillvaro genom att sälja sprit till dem. Som smugglare var han ständigt jagad av tull och polis. Han undkom sina förföljare genom att ha snabbare båtar än tullen. Hans båt "Flyer", ett före detta ryskt kustbevakningsfartyg gjorde 21 knop mot tullens 11 knop. Spriten köptes in från depåfartyg utanför tolv milsgränsen och lastades ombord i smugglarbåtarna. Den 96 procentiga spriten köptes in för 40 öre litern och såldes för 10 kronor litern. Då var spriten utspädd. Förtjänsten var stor och Niska blev rik.

Men det fanns även andra, mer okända sidor hos Algoth Niska. En av dem var som människosmugglare. Han hjälpte drygt 150 judar att fly från Nazi – Tyskland för att undgå nazisterna. "Över gröna gränser" var gränsen mellan Tyskland och länder som förmådde skänka frihet och ett nytt liv åt judiska flyktingar. Det finns en bok med den titeln som handlar om hans insatser för judarna. Här kom Niskas humanistiska sida och omtanke om sina medmänniskor till nytta. Boken finns idag i en monter på universitetsbiblioteket i Jerusalem som en hedersbetygelse till Algoth Niska.

Gestapo jagade Niska över hela Europa och ibland var det fråga om minuter innan han blev gripen. En gång slutade det illa. Han blev gripen och förd till koncentrationsläger. Men genom att vara kall och fräck lyckades han rymma. Han blev kvarglömd på en gårdsplan och utgav sig att vara besökare och vandrade kallblodigt ut ur lägret med hjälp av vakterna.

En annan gång skulle han smuggla ut en hel judisk familj ur Tyskland. Under namnet The Flying Trapetz, cirkusartister, med honom själv som cirkusdirektören John Silver gick det bra och familjen kom till Göteborg. Människosmugglingen företogs alltid med falska pass.

Han fick frågan en gång av en journalist om han inte kunde tänka sig att själv bli tullare. Nej du svarade Niska, jag försörjer mig på hederligt arbete. Niska hade lägenhet på Birger Jarlsgatan i Stockholm och sommarställe i Stockholms skärgård med egen butler. Det hände en gång att hans kamrater hade sönder inredningen på hotell Reisen där bland annat en stor kristallkrona ramlade ned. Niska halade upp en tjock sedelbunt och betalade beloppet, 35000 kronor, som i dagens penningvärde uppgår till cirka en miljon kronor.

Algoth Niska var kvinnornas man och förde sig lika hemtamt i de finare kretsarna i Stockholm som bland utskärsbefolkningen i fiskarstugorna. Han var författare, poet och landslagsspelare i fotboll för Finland. Hans fotbollskarriär hade börjat 1906 i Viborg IFK och han vann dom första finska mästerskapen med Unitas 1908.

Algoth Niska gifte sig med Magda Aufrichtig och fick två barn. Magda och Jack. Dottern Magda levde så sent som i juli 2009, 91 år gammal. Han gifte om sig med Cecilia Andersson år på Åland.

Historierna om denne legendariske svenskfinländare är många och ibland helt osannolika. Som den gången då han kom in i hamnen i Helsingfors med tusentals liter smuggelsprit ombord. Kajen var full med polis och tull. Det visade sig att den svenske kungen, Gustav den V var på besök och låg där med kungaskeppet. Niska gled sakta förbi kungaskeppet och längre in i hamnen, till den så kallade kolerabassängen där köparna väntade med lastbilar som nu snabbt lastades med sprit. Niska fick sina sedelbuntar och avgick igen. Allt medan tull och polis var strängt upptagna med kungabesöket.

Under kriget mellan Finland och Ryssland 1939 – 1945 verkade han som hemlig agent åt Finland. Han deltog även i striderna vid fronten i Ladoga.

När hans smugglaräventyr var över, ville han förverkliga en dröm han haft. Att göra en världsomsegling. Han köpte en segelskuta, "Fennia". Med den påbörjade han världsomseglingen från svenska Utö i december 1945. Men seglingen tog slut i Köpenhamn. Där väntade polis på Niska. Det visade sig att han inte släppt smugglingen helt. Nu var hans avsikt att smugla norska nazister till Sydamerika med "Fennia". Polisen grep Niska och han satt häktad i elva veckor innan han utvisades.

Sina sista år levde Algoth Niska sjuk, ensam och utfattig i Helsingfors. Algoth Johannes Niska avled den 28 maj 1954 i en obotlig hjärntumör. På sjukhuset fick han ett brev från Alli Paasikivi, presidenthustrun, med några uppmuntrande ord. Vid begravningen i Helsingfors höll den judiska församlingens äldste tal, där han prisade Niskas insatser för det judiska folket under kriget.

Algoth Niska ansåg själv att hans spritsmuggling förgyllde folks gråa vardag med den glädje som sprit i måttliga mängder kan ge. Måttliga mängder kan diskuteras. Han blev 66 år gammal. Jag minns honom med dessa ord: "Niska, du var och är en legend för mig trots att jag aldrig träffade dig annat än i böckernas värld."

Redaktör Stig Elenius / September 2015.